

Lånere og gæster i Det kongelige Biblioteks katalogværelse i årene ca. 1955-80

af fhv. forskningsbibliotekar, mag.art. Knud Bøgh

For Det kongelige Biblioteks katalogværelse blev året 1989 det store revolutionsår. Den evolution, der var planlagt i Palle Birkelunds regeringstid slog nu igennem. Forberedelserne var da så langt fremme, at man kunne begynde at flytte vægge, d.v.s. den mur der skilte katalogværelse fra udlånsekspedition. I dag går man ikke mere ind ad den lille dør i hjørnet, men gennem den portal som åbner sig mod den nye sal med de hvide hvælvinger, hvor det moderne katalog-apparatur, læseskærme og håndbøger er opstillet.

Den som ønsker at danne sig et indtryk af det katalogværelse, som opstod med 1906-bygningen, skal ikke gå ned mod den nye udlånsskranke i baggrunden af den store sal. I stedet skal man holde skarpt til venstre ind mod læsesalens bagvæg. Over for vinduesvæggen mod den indre gård står stadig de to indervægge med de oprindelige kartoteksskuffer af træ. Den fjerde væg, der vendte ud mod den tidligere udlånsskranke, er nu fjernet, og de tre fag med skuffer, der havde stået op ad den, er blevet anbragt på væggen ind mod forhal. Retter man blikket op mod det stadig bevarede kasetteloft, får man en fornemmelse af det gamle rums lidenhed: det lille areal som i 83 år var hjemsted for katalogværelse og det sted, hvor bibliotekets gæster henvendte sig.

Med en vis pietet er således en del af tidligere tiders tilstand bevaret i dette hjørne. De her henhørende kataloger og lokaliteter bliver i det følgende ikke beskrevet indgående, kun antydnet som ramme og baggrund for de mennesker, som havde deres gang i disse rum, så at sige fra brugerside og med lånerøjne. Beretningen falder i fire afsnit.

1. Lånernes brug af den gamle alfabetiske og systematiske katalog, som i de år blev forældet og ikke mere slog til.
2. Indretning og benyttelse af Nyere Samling, hvis kartoteker indtager forhal, som bliver nyt tyngdepunkt. Anfægtelser vedr. nytten af systematiske kataloger.

3. Ekspedition for Danske Afdeling, der som nationalbibliotek, gennem pligtaflevering, ejer de store muligheder. Grænser udadtil. Besøgende fra Norge.
4. Katalogværelse som formidler. Udenlandske gæster og hvad de fandt i biblioteket.

1.

Når man før ombygningen trådte ind i katalogværelset, mødte øjet først de mange mahogniskuffer med sedlerne til den alfabetiske forfatterkatalog som dækkede de tre vægge. Under dem stod som idag i gulvhøjde de 190 protokoller med Moldenhawers systematiske katalog, den der var færdig i 1830 og altid har nydt anseelse, med Birkelunds ord er "et monument i dansk bibliotekshistorie, og et mesterværk der den dag i dag [1983] er i hyppig praktisk brug og samtidig er af stor lærdomshistorisk værdi".

Den blev brugt tit, ikke mindst fordi den yder mere end man umiddelbart venter. Kyndige kunsthistorikere, f.eks., har altid vidst, at Det kongelige Bibliotek er bedre forsynet med ældre kunsthistorie end noget andet dansk bibliotek, hvilket fremgår af folianterne med arkitektur, skulptur, maleri, samt ældre topografi, og tilsvarende af de alfabetiske skuffer.

Når Ragnar Josephs kom over fra Lund, satte han sig for enden af bordet, granskede i tavshed de opslåede sider, forberedte antagelig sin forelæsning derovre på det kunsthistoriske institut. Bag hans brede skuldre og tungt bøjede hoved anede man hans dybe stemme og retoriske evner, men også den latente dynamik, der henrev hans tilhørere.

Christian Elling kom ikke alene for kunstbøgerne, men i en periode gjaldt det Shakespeare, og han vidste bedre end nogen, hvad han havde brug for. Men en dag var han usikker, tøvende, spørgende: Hvor kunne den Shakespeare-sag være anbragt i systemet: Katalog efter katalog blev halet frem og sat ind igen. Vi blev ved med at ramme ved siden af, og en vis nervøsitet bredte sig. Elling stod først med hånd i siden, men begyndte så at tælle, slå takt med den ene hånd og efterhånden citere sangen om de ti little niggerboys, der forsvandt én efter én. Og da vi nåede sidste søgemulighed, forsvandt også den sidste lille negerdreng. Elling kunne være elskværdigheden selv, også overfor en bibliotekar der ikke kendte sine Shakespeare-kataloger godt nok.

Det store trekantede skrivebord, som idag er sat ud i den nye katalogsal, var dengang placeret således at bibliotekaren sad med ryg til vindue og ansigt mod den indtrædende. Ud fra trekanten stod to rektangulære borde, belagt

Katalogværelset 1976, før ombygningen. Over indgangen fra forhal portræt af Otto Thott. Til venstre Udenlandske Afdelings alfabetiske og systematiske katalog. Bag den siddende låner Danske Afdelings systematiske protokol-katalog.

med grønt linoleum, hver med fem stole. De var ret umagelige og uden arm-læn, modsat de mere bekvemme, der idag er opstillet i hjørnet. Bordene er de samme, blot anbragt lidt anderledes. Portrætter og buste i højden er stort set de samme som før.

Til højre for den vagthavende bibliotekar stod to røde, lange kasser, som begge indeholdt kartotekskort med henvisninger til de to ældste kataloger på biblioteket, protokollerne langs væggen. Den ene dækkede Danske afdeling, den anden Udenlandske. De gjorde god nytte, når der blev stillet spørgsmål, som de gamle katalogisatorer aldrig havde drømt om. Moldenhawers medarbejdere var ikke synske, havde ikke forudset det 20. århundredes nye grænse-dragninger eller nye synspunkter. Der var ikke afsat plads til bøger om social-lovgivning eller moderne psykologi. Bøger om sådanne emner og mange andre måtte anbringes i det mangelfulde system, hvor der var en ledig plads at finde.

Når man endelig havde fundet frem til disse boggrupper, gjaldt det om at notere ned og fastholde det fundne med de rette stikord. Disse kasser blev stadig fodret med nye henvisninger, ikke til de oplagte findesteder, men til dem, der gik på tværs af al sandsynlighed. (Hvis nogen skulle være interesseret i at studere det negative i de gamle kataloger, er de to kasser en fundgrube). Næste

gang spørgsmålene dukkede op, var en bibliotekar bedre forberedt og kunne skyde genvej.

Tidens aktuelle bevægelser måtte naturligvis dukke op, således de dages hippier. En ung mand kom ind fra Kastrup, korthåret og velklædt, og søgte stof derom. Intet at finde: Allen Ginsberg var ikke steget frem over horisonten. Men heldigvis havde han forståelse for, at disse unge havde en ældre baggrund, den gamle Zen-Buddhisme. Også han søgte sine rødder i gammel tænkning. Da de to strømme pludselig mødtes, kom der liv i vort ældgamle bibliotek, der er velforsynet med bøger om Østens religioner. Han fordybede sig i katalogbind "Rel.", kom et godt stykke på vej - indtil han en dag bad om en introduktion til San Marino-biblioteket og rejste til Californien. Hvor er den unge entusiast nu henne? Og mon han fandt husværelse i Østens visdom?

På langvæggene stod skufferne med de alfabetiske forfattersedler, og de var de mest brugte. Få ved, hvilken lang tradition, hvor megen sindrighed og flittigt arbejde der ligger bag rækkefølgen af disse sedler. "Sedler med navnene Roesler, Roessler og Roeszler ligge samlede" stod der på en gammel blåagtig henvisning, og en anden gav besked om følgen i navnene Meier, Meyer etc. - henvisninger, som låneerne med rette går langt udenom, men som er det daglige brød for personalet. Der var på det tidspunkt 278 alfabetiske skuffer i udenlandsk katalog. Til at udnytte disse utallige sedler var der tit brug for en hjælpende hånd, idet det er en gammel erfaring, at forskersnilde og idérigdom ikke altid er forenet med agtpågivenhed overfor alfabetisk rækkefølge. Dertil kunne støde vanskeligheder med at læse de gamle skrifttegn. En kvindelig medarbejder ved Politiken skød lyn af de store øjne, da hun stødte på gotisk håndskrift og afslog hjælp overfor en så urimelig hindring: De burde være fjernet forlængst og erstattet med maskinskrift. I sit blad skrev hun ofte inciterende artikler med historisk tilbageblik, skrev så levende som en Troels-Lund. Skade at hun ikke nåede ned på den anden side af de gotiske skrifttegn.

Lykkeligvis nåede hun heller ikke frem til de virkelige ondsksfulde fæl-der, som gamle biblioteker er fulde af. Den nye autoriserede stavemåde, der blev indført af Hartvig Frisch i 1948, havde af gode grunde ikke ændret noget i bibliotekets regler for alfabetisk rækkefølge. Den skånske forfatter A. U. Bååth skal stadig søges under B+a+a+a+a+th i ældre samling (og af samme grund bliver hans bøger næppe slidt op). Samlingens sedler blev alfabetiseret og lagt ned, mens latinen endnu var de lærdes internationale sprog. En besøgende franskmand stod ved skuffedariet og ledte efter Lefèbre d'Étaples, en humanist fra 1400-tallet. Han fik besked om at slå op på Faber Stapulensis, slog sig på panden: Mais oui, Monsieur, c'est logique, mes compliments à la bibliothèque Royale!

Under portrættet af H.O. Lange den vagthavende bibliotekar, André Nicolet, omgivet af lånere.
Under uret indgang til Udlånsskranke.

Han var vist blevet skuffet, om han havde fået at vide, at idag anføres et personnavn "i det lands sprog, hvortil personernes liv og virke er knyttet". Hvis han havde ledt efter prins Vilhelm af Sverige, dennes digte og rejse-skildringer, var hans begejstring måske kølnet en smule, for under Vilhelm havde han ikke fundet een seddel, ej heller nogen henvisning. Burde have vidst, at i Moldenhawers tid blev fyrstelige personer anbragt under den latinske navneform: James som Jacobus, Vilhelm som Guilielmus. Indenfor navnefølgen var rækkefølgen: Hellige mænd, paver, kejsere, konger, prinser. Så den svenske prins var godt gemt nede i hierarkiet. Principfaste bibliote-

karer, selv kolleger fra vore dage, tillod ikke den utidige blødagtighed det ville være hist og her at lave henvisning til en nyere navneform.

De 62 skuffer med Anonymer og tidsskrifter krævede altid en hjælpende hånd, både til læg og lærd. Visse serier lå og ligger ikke alfabetisk ordnet efter sekundært stikord, men kronologisk, altså i forhold til det år, i hvilken første bind er udkommet. En professor fra Odense spurgte forbløffet og med mord i blikket: Kan det passe, at Kgl. Bibliotek er så ringe, at det ikke ejer *Monumenta Germaniae historica*? Det var blevet overset, at denne serie mellem andre Monumenta-udgaver er katalogiseret på kronologisk vis efter første binds udgivelsesår, og at den begyndte sin tilværelse forbavsende tidligt. Besindig søgen viste, at Pertz allerede i 1826 udsendte første bind. Spørgeren havde heldigvis spurgt een gang til, og lettet blev han.

Anton Karlgren var gået af som professor i russisk ved Københavns Universitet og sad nu ofte på vor læsesal omgivet af bogstabler. Han var en kender af Rusland og en temperamentsfuld mand, der var vant til svenske bibliotekers gode forsyninger med slaviske tidsskrifter og dagblade. Nu og da søgte han bestemte blade i katalogværelset. Det blad han søgte den dag, havde vi kun i fragmenter. Hovedrystende og med en høj hånlatte gik han tilbage til sine bogbjerge. Ak, han vidste ikke, hvilket slid det dengang var for en accessionsafdeling at få i hus et dagblads 365 numre, svært nok fra Vesteuropa, endsige da fra de østlige lande.

Det var ikke skuffelser af den art, der en formiddag var ved at bringe Vilh. Wanschers gode forhold til biblioteket i fare. Han sad med Homer og ville tage "Beowulf"-skuffen i samme række. Da han fik den fra rækken med anonyme titler, studsede han lidt: Var Homers forfatterskab ikke ligeså usikkert som den oldengelske digters? Hvorfor står *Iliaden* ikke som et anonymt værk? - Det er fordi det er praktisk at kalde dets digter for Homer. - Praktisk! I et hæderligt bibliotek! - Han nærmede sig med en skuffe i hånden og var olm i blikket. Bibliotekaren erindrede sagnet om, at professor Wanscher engang på Charlottenborg havde hamret bibliotekar Millech i hovedet med en foliant, og retirerede derfor bag sit trekantede skrivebord. - Se bare til, fortsatte Wanscher, hvad Kgl. Bibliotek gør med anonyme forfatterskaber. Har man ikke her opdaget, hvem der skrev den portugisiske nonnes breve? *Lazarillo de Tormes* står dels anonymt, dels under Hurtado de Mendoza. - Bibliotekaren fandt dog mod til at svare, at det var beklageligt, at det var gået galt med Lazarillo, men på et bibliotek kunne vi ikke omkatalogisere hver gang en lærd mand gør en opdagelse og "fastslår", hvem den portugisiske nonne er. På et bibliotek tror vi ikke på begrebet "den definitive bog", er blot tålmodige. - Det er jeg ikke, fnøs han, satte sig tilbage ved bordet og sagde senere farvel med et lille nik.

Det var heller ikke den store fortid eller klassikerne, der gav kvaler i de år, men de nye fag, de nye emner og problemer, der dukkede op i 1950-erne: U-lande, multinationale selskaber, massemedier, databehandling, adfærdsvidenskaber, demografi, prisdannelse, jordreformer etc. De røde kasser slog ikke mere til, og Nyere Samling var knap nok født. Vi skuffede mange. Der blev stillet spørgsmål om Rom-Union, EFTA og Fællesmarked af mange interesserede. Sjældent var den ønskede publikation modtaget, endsige registreret, måske ikke skrevet, tankerne ikke tænkt. Selv en Thorkil Kristensen var usikker og søgende. Spurgte en dag om FAO-publikationer og måtte henvises til Landbohøjskolens bibliotek. Husker hans skikkelse som den sås mod vinduet i det stærke morgenlys, hans skarpe profil og grå hårmanke.

Det var en stor lettelse for arbejdet i katalogværelset, da Kontoret for internationale publikationer (KIP) blev oprettet i 1968. Disse tryksager er en stor byrde for det offentlige bibliotek, det er pålagt at samle og bevare dem. Ved den foranstaltning undgik vore kataloger at dø ved langsom kvælning. De gode viljers magt er stor, sagde en kollega, men hvad skal vi stille op, når vor udenrigsminister har besøgt et af de nye lande i Afrika og med jubel har sagt ja tak til at få tilsendt samtlige statstryksager, som udsendes af pågældende stat?

En dag hørtes en stærk og skolet stemme fra den tilgrænsende udlåns-skranke. Overbibliotekar Paulli må have været på vej gennem lokalet, for stemmen lød: Paulli, kan De ikke fortælle det unge menneske mit navn, hvem jeg er? Det var vor store teaterhistoriker Robert Neiiendam, som havde afleveret nogle hjemlånte bøger, da en høj, slank bibliotekar ved skranken havde bedt om hans navn. Synderen var Jens Søndergaard, en anset ung jurist, der nylig var blevet knyttet til biblioteket for at organisere og bringe up to date de juridiske indkøb. Arbejdet i katalogværelse viste netop, at mange af de problemer man blev stillet overfor, havde juridiske aspekter. Advokater telefonerede og efterlyste svar på spørgsmål, som vi lægfolk ikke kunne vide noget om. Telefonen gik videre til vor jurist, hvis han ikke selv havde katalogvagt, og jo mere advokaterne lærte ham at kende, jo mere og oftere spurgte de. I 1975 kom første bind af hans *Dansk juridisk bibliografi*, og fra den tid kunne personalet i publikumsafdelingen i nogen grad stå på egne ben ved at slå efter i de blå shirtingsbind. Det var en anden stor lettelse i afdelingens arbejde.

Nu kunne vi ikke-sagkyndige give en hånd med, men deri ligger jo ikke, at man altid kan have heldet med sig. En dag stod to unge italienere i katalogværelset, deres øjne strålede af virkelyst. Det var i de dage, da bankrøverier endnu ikke var så udbredte eller var blevet professionelle. De to efterlyste en italiensk oversættelse af den danske straffelov. Forgæves, vi fandt ingen. Nogen tid efter meldte avisen, at der havde været et bankkup i Virum. En time

efter kuppet belejrede politiet med skudsikre veste et hus på Roskildevej og hentede to unge italienere med dagens udbytte. Over for Virumbanken boede en slagtermester, der havde undret sig over, at to mørklødede unge mennesker i en Fiat havde betragtet den bankfilial så nøje og så ofte. Havde derfor taget bilens nummer. I dette tilfælde havde Det kongelige Bibliotek ikke været i stand til at hjælpe de to italienske amatører, der havde rejst så langt for at sætte sig ind i vor straffelov.

2.

I løbet af 1960-erne fik arbejdet i katalogværelset et nyt tyngdepunkt. Presset fra nye emner, fag og synspunkter havde vist, at det blev nødvendigt at oprette en ny katalog til afløsning af de gamle. Allerede fra 1946 havde Svend Dahl forberedt dette arbejde, og man havde bestemt sig for at foretage overskæringen ved år 1950, således at de nye boganskaffelser fra og med dette år indgik i et nyt system. Man forlod protokollerne og anbragte både de alfabetiske og de systematiske kort i de kartoteksskabe, hvis lyse træ idag dominerer forhallen.

Oftere og oftere måtte den vagthavende bibliotekar forlægge sit arbejde til denne aula under de høje hvælvinger. Opslag i de nye alfabetiske skuffer krævede ikke megen bistand, da kortene var nedlagt efter den anglo-amerikanske måde, som er kendt af de fleste. Men efterhånden som de systematiske skuffer blev disponible, opstod hos ældre lånere en vis reservation, en træt fornemmelse af, at dette nye vist var meget vanskeligt. Dog havde man lagt systematiken så tæt som muligt op til fagenes organisering på Københavns Universitet og samtidig optaget de nye fag og synspunkter, som rådede efter 1950. Den generation der var vokset op med sprogvidenskab som en fortrinsvis historisk disciplin, så nu strukturalisme brede sig på skemaerne, så disse blev i stand til at optage de nye bogmasser. Man så Paul Diderichsen med iver bruge de alfabetiske skuffer. Hvis han havde nået at opleve de systematiske, ville han have glædet sig over at se, hvordan den nye sprogtænkning var slået igennem. Hjelmslev havde her været rådgiver for det hold bibliotekarer, som havde lagt planerne. Paul Diderichsens studiekammerat Alf Henriques var desværre mindre tilfreds. En dag - måske efter at have set, hvordan de litterære genrer marcherede op skuffe efter skuffe - udbrød han spontant: I behøver ikke fortælle lånerne her, at Notre-Dame er en roman eller Kong Lear et drama. Den nye katalog ender med at blive en katastrofe for biblioteket.

Nyere Samlings kartoteker i forhal. Til venstre indgang til Udlån. Til højre den aflåste dør til Danske Kontor. Foto 1976.

Det var uretfærdigt på denne måde at overse den nye opstillings gode sider. De gamle kataloger havde et svagt punkt i fordelingen af de personalhistoriske afsnit, idet teologer, filosoffer, digtere, politikere, statsmænd er anbragt under hver sit fag. Man kunne aldrig vide, hvor man skulle søge biografier om dem, og hvis det gjaldt behandlingen af deres værker, kunne de stå et nyt sted. Nyere samling har derimod alt, hvad der vedrører personalhistorie, breve, dagbøger, memoirer, biografier m.m., i een lang række ordnet efter personens navn. I magasinet fylder denne gruppe i dag en længde mellem een og to kilometer. Men ingen behøver hjælp for at finde hen til det attråede værk. Den bedste katalog er den, der hjælper benytterne til at hjælpe sig selv.

De første skuffer til den systematiske katalog for verdenshistorie krævede ikke liden hjælp, idet de var periode-opdelte, lidt abstrakte i deres sky for konkrete navne. Men så kom en dag den såkaldte regionalkatalog på plads med dens opbygning, der hvilede på de enkelte lande og lokaliteter. Geografiske navne er lige som personnavne noget alle kan huske og gå videre på. De mange dobbeltplaceringer (teoretisk op til otte for hver bog) gav yderligere udnyttelse, for når f.eks. tre navnekort i systematisk katalog, fra hvert sit sted, peger mod samme bog, vil den gøre nytte som tre forskellige værker og derved berige den faktiske bogbestand.

Artiklens forfatter, Knud Bøgh, fremviser et af Piranesis kobberstik fra Colosseum. Fotografiet er fra 1957, hvor der i bibliotekets forhal vistes en udstilling med titlen *Rom*.

Regionalkatalogen satte gang i benyttelsen. De historiestuderende myldrede ind og slog op i de nye kataloger efterhånden som de kom ud i forhallen. Den kildekritik, som er svær at håndtere når den anvendes på Middelalderhistorie, blev overkommelig for de unge og uerfarne, når de fik lov at arbejde med den nyeste historie. De stillede relevante spørgsmål til biblioteket, sammenholdt Nazitidens erindringsbøger med hinanden, von Papens med Brünings. De bar hjem taskefulde af værker fra Ny Samling. Gud velsigne dem, som de skovede i vore bøger om de nylig overståede krigsår, når de havde opgaver eller skrev specialer. Det kongelige Bibliotek tilbød altid vejledning i bibliografi og biblioteksbenyttelse for de nye studenter. Da deltagelse er frivillig, bliver den til tider kun spredt benyttet. Men sådan var det ikke for de historiestuderende, for hvem det derimod er et fast punkt i deres forprøve, obligatorisk og måske med karaktergivning. Hvis man gennemblader dansk *Historisk Tidsskrift*, møder man mange af navnene på de unge fra dengang,

som nu skriver de værdifulde afhandlinger og recensioner - måske fordi de allerede dengang fik den gode træning.

Hvis de samme studenter havde set sig om i forhallen, kunne de have fået øje på en af de medvirkende i den samtidshistorie, de forskede i. Admiral Frits Hammer Kjølens kom i den periode ikke så få gange på biblioteket. Han så ikke slå op i kataloger, men bad om at komme i forbindelse med bestemte kontorer eller bibliotekarer, hvem han forelagde sine ønsker. Da han en dag passerede i sit lyse sommertøj, sendte rigsbibliotekarens sekretær ham et blik: "Nu synes jeg den gode admiral går lovlig vidt. Han bad os om at foretage en special-undersøgelse; det gjorde vi, og han sagde mange tak. Netop nu får jeg at vide, at han har bedt en anden afdeling foretage den samme undersøgelse." Det gjorde den, og biblioteket har haft dobbelt ulejlighed.

Da det ikke havde ramt katalogværelset, havde man let ved at være sagligt indifferent og spørge: gav de to undersøgelser samme resultat? - Præcist! - Så vil jeg snarere kalde det en triumf for os. Vi har brugt tid, men levet op til militære kontrolmetoder. Den lidt buttede admiral med de brune øjne virkede som uskylden selv. I sine biblioteksstudier var han effektiv - ganske som han var det i Berlin.

Når en bibliotekar så sig omkring mellem de mange kataloger, færdige og ufærdige, nogle forældede og andre up to date, kunne han nok få anfægtelser og spørge sig selv: Er disse sindrige systemer en virkelig hjælp for brugeren eller blot en stor illusion? Tænk på alle de bøger, der kunne være købt for de summer det koster at opbygge og gennemføre en systematik, der først med årene får fodfæste og derpå forældes. Når så tilmed en kyndig mand som Henriques betragter det store arbejde som en katastrofe, kan modet synke.

To af Europas bedste biblioteker, universitetsbibliotekerne i Cambridge og Uppsala, har i mangfoldige år klaret sig uden og har nøjet sig med alfabetiske forfatterkataloger. Den svenske litteraturhistoriker Thure Stenström var en af vore faste og velkomne gæster. Når han sad på vor læsesal og skrev om Kierkegaard, franske og svenske eksistentialister, følte han sig på ferie og som i Syden. Da han netop var professor i Uppsala, var det oplagt at spørge, hvordan det havde været i hans daglige arbejde på biblioteket dér at undvære systematiske kataloger. Dem havde han aldrig savnet, lød svaret. Tidsskriftartikler finder man i bibliografier, og litterære tekster slås op på forfatternavn. Resten klarer alfabetet og han pegede på den kartoteksskuffe, han stod med.

Hvad så med erfaringer fra Cambridge? En anden sommerdag dukkede Elias Bredsdorff op, kom ind fra sit sommerhus på Glænø og forærede vor Billedsamling en række ældre fotografier af fiskere demedefra, kærkomne gaver i en samling, hvor overklassen er bedre repræsenteret end landets almue. Da Bredsdorff i mange år havde været knyttet til universitetet i Cambridge, kom

han naturligvis også i forhør og svarede, at man derovre havde adgang til nær-magasiner og talrige bibliografiske hjælpemidler, så han havde intet savnet, havde hørt til de privilegerede. Men husk på de yngre, studenterne, der skal tage over efter os. De er ikke født med de forkundskaber og det overblik, man kan opnå ved at blade i gode kataloger.

Så kan en bibliotekar yderligere spørge: Hvad med den læge læser og de forskere, som søger litteratur der falder udenfor deres egentlige forskningsområde? Tanken gik til Gabriel Naudé's ord om, at et godt bibliotek altid skal have to indgange til bogmassen, den systematiske og den alfabetiske.

Siden hans dage, 1600-tallet, er den vokset og har givet hans dictum yderligere vægt. I indledningen til en sørøverbog, der udkom i 1974, havde en af Det kongelige Biblioteks faste kunder, Erik Kjersgaard, fortalt om, hvordan han tilfældigt var stødt på den gamle tekst: "Der er mange fristelser forbundet med læsning af systematiske biblioteksfortegnelser. Man må vise sig karakterfast og blasert; ellers kommer man hjem med mange bøger, men ikke dem man gik derind efter. Alligevel, denne gang lyttede jeg til sirenesangen, og næste dag lå den på bordet: *De Americaensche Zee-roovers* - som det straks skulle vise sig selve inkunablen blandt sørøver-bøger, stamfader til alle de andre."

Mange lånere forstår lykkeligvis den kunst at gå på eventyr i de gamle kataloger. I den henseende overgår disse Nyere Samlings prosaiske skuffedarier. I perioder var Carl Th. Dreyer, film-instruktøren, fast gæst i katalogværelset, satte sig helst ved bordenden, ytrede ikke ét ord, mens han vendte blad på blad i de store folio-protokoller. Så udskrev han sine rekvisitioner på de hvide sedler til læsesal og afleverede dem, stadig tavs, ved skranken. Det så ud som om titlerne gav ham ideer, vuer, mens billeder eller syner arbejdede i ham.

[fortsættes i næste nr.]